

שעמום, שגרה ויצירתיות: איך נוצרות פריצות דרך? מבוסס על מכתב כללי ר"ח ניסן תשדמ

בשבוע שעבר התבצעה אחת עסקאות המכירה הגדולות בתולדות המדינה: חברת "טאוואר סמיקונדוקטור" העוסקת בייצור שבבים ומעגלים אלקטרוניים, נרכשה בסכום אגדי של 5.4 מיליארד דולר בידי חברת "אינטל". כך העיירה הקטנה מגדל העמק, מקום מושבה של טאוואר, הפכה להיות מחותנת עם עמק הסיליקון ועם אחת החברות החזקות בעולם ששווה 125 מיליארד דולר.

מה שהופך את הסיפור למיוחד הוא הדרך המדהימה שעברה החברה עד הפסגה: טאוואר הייתה על סף קריסה, וברגע האחרון הובא מנכ"ל חרוץ שהפך את הגה הספינה. בשנת 2004 שקעה החברה בחובות עתק של חצי מיליארד דולר בעקבות בניית מפעל נוסף במגדל העמק. החברה לא הצליחה לייצר פעילות שתניב רווחים שיאפשרו לעמוד בתשלומי הריבית והקרן ועמדה על סף התמוטטות.

המנכ"ל, ראסל אלוונגר, נקט באסטרטגיה של יצירת שיתופי פעולה עם חברות דומות מעבר לים, שהתקשו בייצור מיזמים חדשים: הן התחייבו להביא לו לקוחות והוא התחייב להעניק להן שותפויות במיזמי החברה שלו. כנגד כל הסיכויים הוא חתם הסכמים עם עוד חברה ועוד חברה, פיתח עוד מוצר ועוד מוצר, עד שהפך את תזרים המזומנים לחיובי ועד שהפכה החברה כיום למחותנת של אינטל.

אחד הלקחים המשמעותיים מהסיפור הוא: **פריצת דרך היא תוצר של עבודה קשה יום-יומית.** רגעי שיא מתרחשים לאחר המון רגעים משעממים ומתישים שלא מובילים לשום מקום לכאורה, אבל רק עוד יום עבודה ועוד יום עבודה מתוך משמעת ברזל, התמצאות בשוק וירידה לפרטים, מובילים בסופו של דבר למיזוגים וחדשנות פורצת דרך.

הדבר אינו עומד רק בבסיס יצירה חומרית כמו הקמת חברה ופיתוח מוצר, אלא אף ביחס **לפריצה רוחנית מלאת השראה.** הממציא תומס אדיסון אמר: "גאונות היא אחוז אחד השראה ותשעים ותשע אחוז השקעה". התגלית המדעית משנת התפיסה, הלחן כובש הלב, ברק ההמצאה, נוצרים אחרי שעות של אימון, התמדת ברזל, צבירת ידע וניסיונות בלתי פוסקים שכשלו והצליחו.

בספרו של הרב זקס (שיג ושיח פרשת תצווה) קראתי על המלחין הדגול, לודוויג בטהובן: סדר היום שלו היה מוקפד על גבול השיגעון. בטהובן היה קם בזריחת השמש, סופר בידיו 60 פולי קפה בדיוק ומערבב אל הכוס. אחר כך כתב מוזיקה עד שתיים בצהריים. מאוחר יותר יוצא לטיול כמה שעות ובערב עולה על יצועו לא יאחר מעשר בלילה. הרב זקס מביא עוד דוגמאות מחייהם של גדולי הפילוסופים, הציירים והסופרים, שמעבירות מסר פשוט: היצירותיי מקיימים סדר יום של הרגלים קבועים, והקרקע המנביטה את זרעי היצירתיות היא דווקא **שגרתיות ומשמעת עד כדי שעמום**¹.

ההלכה היהודית צועדת צעד כביר נוסף: הרגלים מייצרים **אדם חדש**. יהודי הוא אמן יוצר שיצירתו הגדולה ביותר היא עצם **חיים**. הדרך לכך היא סדר יום של מעשים קטנים וקבועים שמשנים את החשיבה, מעצבים תודעה, והופכים רעיונות נעלים וחזונות נשגבים לדרך חיים.

כדי להבין את העניין, נעלה שתי שאלות מעניינות העומדות בבסיס פרשיות השבוע ובבסיס מבנה השנה המיוחדת הזו: כבר ארבע פרשיות שאנו עוסקים בעיקר בתחום אחד, הקמת המשכן ובית המקדש. וכאן עולה השאלה הגדולה: איך הפך קרבן ה"תמיד" למעשה החשוב בבית? מה פתאום אומרות המשנה והגמרא שכל עוד הוקרב התמיד עמד הבית, ואילו באותו יום שפסק התמיד, לא נותרה עוד סיבה אלוקית לשמור על ירושלים והחומות נפרצו?

1. ירושלמי תענית ד,ה: חמשה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז ... נשתברו הלוחות ... ובוטל התמיד - והובקעה העיר ... בימי מלכות הרשעה הזאת היו משלשלין להן שתי קופות של

¹ כשהתחלתי לכתוב דרשות ושיעורים, ביקשתי עצה לדרך מידיד רב ניסיון. הוא אמר: "אל תחכה להשראה. תתחייב למסגרות כאלו שיאלצו אותך לעמוד בלוח זמנים נוקשה ומתוך המחויבות תבוא גם היצירה".

זהב והיו מעלין להן שני גדיים, ובסוף שלשלו להן שתי קופות של זהב והעלו להם שני חזירים ...
 כאותו השעה גרמו העונות ובטל התמיד וחרב הבית.

הסיפור היה ששלוש שנים צרו הרומאים על ירושלים ולא הצליחו לבקוע את החומות, עד שאחד הגויים סיפר למצביא הרומאי כי לפני הזריחה בכל בוקר, הכוהנים משלשלים במורד החומה שתי קופות זהב והגויים מעלים בחזרה שני כבשים לקרבן התמיד. הרומאי החליט לעצור את זה: בבוקר שבעה עשר בתמוז, כשהכוהנים שלשלו את הקופות עם הזהב, העלו הגויים בחזרה שני חזירונים קטנים. באותו יום נמנעה בפעם הראשונה הקרבת התמיד, ובהמשך אותו יום פרצו הרומאים את חומות ירושלים, ואחרי שלושה שבועות העלו את המקדש באש בתשעה באב.

והשאלה מתבקשת: הרי התמיד היה הקרבן הכי רגיל ומשמעם בבית המקדש? הוא היה המעשה הראשון מדי בוקר, הוא הוקרב בכל יום ממש, החל מימי המילואים עליהם קראנו בפרשת תצווה ושם הצטוונו לראשונה על קרבן התמיד, וכך בחול, במועד ועד ליום הגדול במקדש, יום הכיפורים, וטבעה של שגרה הוא לכבות את הרגש. מה הייתה אפוא החשיבות הייחודית של הקרבן הרגיל?

מכאן לשאלה נוספת אודות מבנה השנה המיוחדת בה נמצאים: השבת נברך את חודש "אדר ב" ויתווסף לנו חודש ללוח השנה העברי². במקום לחגוג את חג הפסח בעוד שלושה שבועות, יידחה החג חודש שלם ובתווך יתווסף החודש ה-13: אדר ב'. וכאן עולה השאלה המעניינת: מה כל כך חשוב להיצמד למחזור השמש? מדוע כדאי לשבש את כל הסדר השנתי ובלבד שפסח יחול באביב?

נסביר: השנה העברית מבוססת על סיבוב הירח החודשי. סיבוב הירח אורך 29.5 יום וכך מדי שלושים יום בערך, חוגגים ראש חודש. בחלוף שנים עשר חודשי ירח, חולפת שנה.

אמנם 12 מחזורי ירח אורכים 354 יום, ואילו סיבוב השמש השנתי סביב כדור הארץ הוא ארוך יותר ב-11 ימים ונמשך 365 יום. וכך יוצא שבכל שנה נצבר פיגור של 11 יום בין שנת ירח לשנת שמש. הבעיה היא שמחזור השמש קובע את עונות השנה – חורף, קיץ וכו' - וכך יוצא שחודש ניסן העברי מפגר בעשרה ימים מדי שנה ביחס לבוא האביב. למשל, אם יציאת מצרים שהתרחשה בט"ו ניסן, חלה אז ב-15 לאפריל, בשנה הבאה יחול החג עשרה ימים קודם, בחמישה באפריל. ובשנה שאחריה עוד עשרה ימים קודם – בעשרים וחמישה במרץ. ועד שיחול באמצע החורף או בכל מועד אחר ויטייל בכל השנה. והרי יצאנו ממצרים ב"חודש האביב" ואין זה חג אביב בינואר או באוגוסט.

אכן, להבדיל, הלוח המוסלמי הוא לוח ירחי בלבד, ללא עיבור והוספת חודש ומשום כך, ה"רמדאן" מטייל בכל עונות השנה. הוא חל בכל שנה עשרה ימים מוקדם יותר ביחס לשנה הלועזית³.

הפתרון התורני הוא: לבצע תיקון בכל שלוש שנים במוצע ולהוסיף עוד חודש לשנה העברית – וכך נצמדים בחזרה לסיבוב השמש. טרם יבוא ניסן, מוסיפים חודש אדר וכך מתקנים את הפיגור שיצרה שנת הירח ונצמדים בחזרה לבוא האביב. למשל, השנה, בעקבות עיבור השנה, יחול ט"ו בניסן סמוך לחמישה עשר באפריל, מועדו המקורי בתחילת האביב.

שמות כג, טו: את חג המצות תשמר ... למועד חדש האביב כי בו יצאת ממצרים.

רמב"ם ריש הלכות קידוש החודש: חודשי השנה הם חודשי הלבנה ... ואילו השנים שאנו מחשבים הם שני החמה ... וכמה יתרה שנת החמה על שנת הלבנה? קרוב מאחד עשר יום. לפיכך כשיתקבץ

² **בדיחות:** יוסי חוזר הביתה כשהוא ממוטט מעייפות. אין לו כוח לדבר, רק ליפול על הספה ולנמנם. אשתו מתקרבת ונראה שהיא מצפה לשמוע משהו. "ריבוננו של עולם, מה שכחתי שוב? מה ביקשה לקנות?!"

"תגידי אגואיסט, שוב שכחת את יום ההולדת שלי ובאת בידיים ריקות?!"

"אה, לא, מאז שאנחנו מתחזקים ברוחניות, אני חוגג לך לפי התאריך העברי שיחול בעוד חודש..."

² מוריס, מולטי-מיליונר, הקים משפחה נהדרת של 12 ילדים. הוא לא רצה שמשפחתו תיקרע במאבקי ירושה והחליט לחלק הכול מחיים. הוא מכר את המפעל, תיק המניות ואפילו את הבית המפואר וחילק הכול בין 12 ילדיו. הסיכום היה כי הוא יגור חודש בשנה אצל כל אחד מהילדים.

פעם מצא אותו חבר כשהוא ישן על ספסל. "מה קרה? למה אינך אצל הילדים?" – "זו שנה מעוברת?!", ענה.

³ **פרט חמוד:** אבי ע"ה, שכינה כרבו של כפר חב"ד, נהג למכור את החמץ לבן מיעוטים נאמן מהעיר לוד. כשהם הכירו, אבי היה מבוגר ממנו בכמה חודשים. ואולם במשך שלושים השנים שחלפו, צמח האיש להיות יותר מבוגר מאבי... משום ששנת הירח שלהם קצרה בעשרה ימים משנת הירח והשמש שלנו...

מן התוספת הזאת כמו שלוש יום או פחות מעט או יותר מעט - מוסיפים חודש אחד ועושים אותה השנה שלושה עשר חודש, והיא הנקראת שנה מעוברת.

וכאן עולות שאלות גדולות: ראשית, מה כל כך חשוב שמזג האוויר בפסח יהיה אביבי? הרי עיקר החג הוא זיכרון החרות ויציאת מצרים, ואת החוויה הזו אפשר לחוות באמצעות קריאת ההגדה ומצוות הסדר, ואילו צבע השמים נראה דבר כל כך חיצוני ביחס למהות החג?

יתירה מכך: אם הלוח השמשי נכון יותר, בשביל מה צריך בכלל את הדילוג בין הירח לשמש? נבסס את כל הלוח שלנו על מחזור השמש - והרי כך בדיוק בנוי הלוח הלועזי המוכר והידוע?

הנה השמש סובבת סביב כדור הארץ⁴ במשך 365 יום, ולכן הנהיג יוליוס קיסר רומא (כ-45 שנה לפני הספירה) לוח שנה שנמשך 365 יום כסיבוב השמש. הלוח הזה הוא הבסיס ללוח הלועזי כיום והוא יציב וקבוע ומתאים לעונות השנה: האביב באפריל-יוני, הקיץ ביולי-ספטמבר, הסתיו באוקטובר-דצמבר והחורף בינואר-מרץ.

מדוע לא בחרה התורה בשיטה הזו? הרי היינו לפני יוליוס קיסר ויכולנו להציע את זה לפניו?

נתחיל בהסבר היסודות הפשוטים ללוח השנה העברי ומצוות עיבור השנה, ואחר כך נתקדם לרעיון מעורר השראה וצמיחה, מתוך מכתב כללי ששיגר הרבי מליובאוויטש לפני 38 שנה.

ב. ביחס לטעם המצווה לקיים את חג הפסח באביב, מובאים הסברים פשוטים ונאים: סיבה ראשונה היא חקלאית: במוצאי חג ראשון של פסח מצווה להקריב את ה"עומר", שהוא השעורים מהתבואה החדשה, והתבואה החדשה מבשילה רק כאשר יוצאת השמש בימי האביב.

2. סנהדרין יא,ב: מעברים את השנה על האביב [שתבשיל התבואה בחדשה באביב].

זה, אגב, פירוש המילה "אביב": בו מתמלאת התבואה ב"איביה", בלחלוחית שלה, כחלק מהבשלתה.

רש"י שמות כג,טו: חודש האביב - שהתבואה מתמלאת בו באיביה [בלחלוחית שלה, כחלק מהבשלת התבואה]. פירוש שני: אביב לשון 'אב', בכור וראשון לבשל פירות.

עוד סיבה נוגעת לעלייה לרגל: בעבר, לפני קביעת הלוח העברי, היו חברי הסנהדרין מחליטים לעבר את השנה לפי הצורך, והטעם העיקרי היה לאפשר עלייה לרגל לפסח. בחורפים קשים כשהדרכים נותרו בוציות, היו מוסיפים אדר ודוחים הפסח עד שתתייבש האדמה. (ראו תוספת בהערה⁵).

סנהדרין יא,א: אין מעברים את השנה אלא אם כן הייתה צריכה מפני הדרכים ומפני הגשרים [שנתקלקלו בגשם ועולי הרגל לא יכולים לעלות לירושלים לפסח].

טעם נוסף, חשוב ומרחיב את הלב:

רש"י שמות יג,ד: 'היום אתם יוצאים בחודש האביב' - וכי לא ידעו באיזה חודש יצאו? אלא כך אמר להם: ראו חסד שגמלכם, שהוציא אתכם בחודש שהוא כשר לצאת, לא חמה ולא צינה ולא גשמים.

קביעות הפסח באביב מרימה לגבהים את איכות הקשר בינינו ובין הקב"ה⁶: היא מלמדת שהקב"ה לא רק דואג לכל יהודי, אלא אוהב ומייקר כל אחד. הקב"ה אינו מעניק רק הצלה ממוות לחיים, אלא מעניק איכות חיים. הנה עצם היציאה ממצרים מעידה שהקב"ה דואג לנו, אבל זה עוד לא מעיד על אהבה. גם אדון מציל את העבד שלו ממוות - כי הוא צריך אותו. ואולם היציאה באביב מעידה על

⁴ אין עניין להיכנס לשאלה, האם השמש סובבת סביב כדור הארץ או הכדור סובב סביבה? בפרט שאיננו בטוחים כבר קבע שאי אפשר להגדיר מי סובב סביב מי, כיון שהסיבוב הוא יחסי. ואין צורך להאריך.

⁵ הטעם הזה (ואולי גם הקודם) מסביר מדוע מעברים את אדר? והרי היו יכולים לדחות את תשרי וגם הייתה מושגת המטרה של דחיית הפסח לאביב? אולם רק באדר ידעו אם הדרכים בוציות וצריכות עוד זמן להתייבש.

⁶ עד"ז ההסבר לגבי קביעות חג הסוכות לזכר ענני הכבוד, שעיקר עניינם היה חביבות מחמה לצל, ואכמ"ל.

קשר נעלה: אנחנו **בנים** ולא רק עבדים. הקב"ה רוצה בטובתנו ובנוחותנו, והראיה שעשה מאמץ מיוחד להוציא אותנו באביב, רק כדי שיהיה לנו נעים.

הרי גם אם היה מוציאנו באמצע החורף, היינו בורחים במהירות ממצרים. מחנה ההשמדה אושוויץ שוחרר בינואר על ידי בעלות הברית ואיש לא התלונן על הקור בחוץ... בכל זאת בחר הקב"ה מועד מתאים ונוח ליציאה, כמו אבא מסור שיוצא עם הילדים לטבע ובוחר יום נעים ושמיש.

למה הדבר דומה? אגדה ידועה מספרת על עורך דין שעבד יום ולילה. הוא היה משועבד לעבודה והיה מתרץ לעצמו שאת הכול עושה בשביל הילדים. פעם התיישב אתו הבן על הספה. "אבא, כמה אתה מרוויח לשעת עבודה?". – "אתה ילד, זה לא נוגע אליך", התחמק האבא. "לא, אבא, בבקשה, כמה אתה מרוויח לשעת עבודה?". – "מאתיים דולר", ענה העורך דין. "אוקיי, אבא, אתה יכול להלוות לי מאתיים דולר?". האבא לא הבין לאן זה הולך והוציא מהארנק 200 דולר. "עכשיו, אבא, אני מבקש לקנות שעת עבודה שלך. קח 200 דולר ובוא נשוחח...".

הנמשל ברור: אבא שעובד יום ולילה דואג לילד, אבל אבא ששב הביתה מוקדם, **אוהב** את הילד. הוא לא נותן את מה שנוח לתת, אלא את מה שרוצה הילד לקבל. וזה הסיפור של האביב: הוא מזכיר עד כמה אוהבים אותנו – ומכאן עד כמה צריכים להחזיר קשר של אהבה ולא רק קשר של מחויבות.

כאן עולה השאלה השנייה: למה לא נבסס את כל הלוח השנתי על מחזור השמש, כמו הלוועזי?

האבן עזרא כותב הסבר נפלא אודות השילוב העברי בין השמש והירח: התורה היא תורת אמת וכל פרט בה מדויק עד הפרט האחרון. אולם בלוחות האחרים, הלוועזי והמוסלמי, יש פרט מרכזי שהוא הסכמי בלבד ואינו אמתי: בלוח הלוועזי **אין ראש חודש** ובלוח המוסלמי **אין (ראש ה)שנה**.

הלוח הלוועזי מבוסס על סיבוב השמש ואולם לשמש יש רק סיבוב שנתי ולא חודשי. רק למען הסדר הטוב החליטו לחלק את השנה לשנים עשר חלקים, אבל זו הייתה קביעה שרירותית ובאותה מידה היו יכולים לחלק את השנה לעשרה או עשרים חלקים. [אכן, הלוח המקורי של הרומאים היה רק בן עשרה חודשים והתחיל בחודש מרץ, ראו ויקיפדיה ערך מרץ].

מנגד, בלוח המוסלמי אין שנה, שכן לירח יש רק סיבוב חודשי ולא שנתי. רק כדי שתהיה מסגרת זמן שנתית, החליטו ששנה היא צירוף 12 חודשי ירח (כי זה היה הכי קרוב לשנת השמש שנמשכת בערך מספר ימים דומה). אולם באותה מידה היו יכולים להחליט ששנה נמשכת עשרים או חמישים חודש.

אולם בתורה אין דבר סתם ולכן לקחנו מהירח את החודש, וכך יש באמת ראש חודש. ואילו מהשמש לקחנו את מסגרת השנה, וכך באמת יש מסגרת שנתית (שמסתדרת במדויק מדי שלוש שנים).

אבן עזרא שמות יא,ב: בעבור ששנת העמים [הנוצרים] קרובה אל שנת החמה, וראו ששנים עשרה פעמים תתחדש הלבנה בשנת החמה, חלקו ימי השנה על שנים עשר וקראו לכל חלק חודש ... [ואולם] זאת ההסכמה מהם אינה בדרך התולדות [אלא שרירותית בלבד]. ואילו הישמעאלים שמועדיהם תלויים בימי חדשי הלבנה ... וראו כי יש י"ב חודש בשנת החמה, לא מצאו חשבון יותר קרוב מזה, כי אין בין שני המספרים רק י"א יום, על כן שמו שנותיהם שנות הלבנה. [ו]הבעיה השנייה בלוח שלהם ש[כל שנה ישתנה מועד פסחם אחורנית יא יום.

עד כאן רעיונות בסיסיים וחשובים לעיבור השנה. מכאן נעבור לרעיון גדול שכותב הרבי במכתב כללי.

ג. היצירה הגדולה ביותר בחיים היא החיים עצמם. המטרה המהותית של היהדות היא לייצר אדם חדש שמביט למעלה, שרואה את האחר, ומכוון את כל מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו לקדושה. וכאן עולה השאלה איך חוקקים קשר? כיצד יוצרים אדם? איך מחנכים טיפוס בהמי להיות קדוש?

איוב אמר: "עיר פרא - אדם יולד". כלומר, אדם נולד כמו חמור צעיר ופרא ששואף אל הטבע ואל הגשמת צרכי עצמו. הוא אינו יודע כלום מעבר לאינסטינקטים הטבעיים שלו, ואיך מחנכים אדם שהוא בעצם בהמת פרא לקבל עול ולמסור עצמו לקדושה?

כאן ישנן שתי דרכים בסיסיות: הרגלים וחוויות. הרגלים הם רוטיות של מעשים יום-יומיים שחוזרים על עצמם ונעשים שוב ושוב. דרך שנייה היא חוויות נפשיות עמוקות, שסוחפות את הלב והמחשבה. תפילה עמוקה מתוך הכנה נפשית תובענית, התוועדות מרוממת, קומזיץ מוזיקלי סוחף, חג משפחתי מאחד, צום ותענית שממיתים את התאוה וכו'.

שתי הדרכים הללו רמוזות בשמש ובירח: השמש היא הגורם היציב ביותר בטבע. לא משנה מה יקרה, השמש תזרח ותתחיל את היום שלה. היא יציבה, היא קבועה והיא די משעממת. הירח, לעומתה, מסמל את החוויה הנפשית. בכל חודש הוא עובר חוויה של גדילה, צמיחה, התמעטות והיעלמות. ושוב חוזר חלילה. הירח מסמל את הצורך הנפשי בהזדהות והרגשה נפשיים והתהליך הזה הוא לעולם אינו יציב וקבוע.

ההבדל הזה רמוז במילים "שנה" שנובעת מהשמש ו"חודש" שנובע מהירח (ראו תורת מנחם תשיט ב/183): המילה "שנה" היא מלשון שונה וחוזרת על עצמה, כמו "שינון" וחזרה, שכן השמש חוזרת על עצמה בקביעות. ואילו המילה "חודש" היא מלשון "חידוש", שכן מהותו של הירח היא היכולת להתחדש, לחוות ולהתרען.

האמת היא שההבדל בין השמש והירח מקיף את כל הטבע. האנושות בכללה מתחלקת לשני סוגי טיפוסים: יציבים ומבריקים, שמרנים וחדשנים, אנשי מסגרת ופורצי מסגרת. הטיפוסים היציבים הם פעמים רבות שכירים, מאוהבים בשגרה, מופיעים בבית הכנסת בחמש וחצי, עובדים יום מלא ללא הפתעות ובדרך כלל הם בני זוג והורים טובים. הטיפוסים היצירתיים, לעומתם, הם פעמים רבות עצמאיים, לא מסוגלים למסגרת זמן קבועה של תשע עד חמש וחציים לשלוט בניהול הזמן שלהם. פעם באים לבית הכנסת בחמש וחצי, פעם בתשע ופעם לא באים בכלל... הם יכולים להיות בני זוג נהדרים אך לפעמים הם בלתי נסבלים. יום אחד פורצים עם שק מתנות לכל המשפחה, ופעם הם חצי שנה בדיכאון ולא יוצאים מהשמיכה...

וכאן בא המסר של השנה המעוברת: מצד אחד, הבסיס של היהדות הוא ירח. משום שהיהדות באה לתת לעולם את המהפכות, ההפתעה והבלתי צפוי. יהודי לא הולך בדרך חרושה, אלא סולל דרך חדשה. וכך יהודי נתבע להעמקה והתחדשות רוחנית מדי חג ומדי תקופה.

אבל – וכאן בא האבל הגדול: **התחדשות תלויה בשגרה**. הישגים גדולים נוצרים רק מתוך **המסגרת הקשה של ההתמדה**. רק מחויבות לחיי הלכה קבועים, שלוש תפילות ביום, שבת ומועד, מעוררים מעת לעת את הרצון להתחדש ולהעמיק יותר את הקשר. זה נהדר לשמוע רעיונות כבירים ולהתרגש, זה נהדר לעשות דברים גדולים שהם שוברי שגרה, כמו לתת תרומה הגונה לצדקה, לצאת לשבוע סמינר של לימוד תורה וכו'. אבל הירח חייב להיצמד לשמש. מה שמטמיע בנו קשר הוא דווקא הרגל קטן וקבוע מדי יום ביומו, בשמש ובגשם, בקור ובחום.

בסופו של דבר, החיים הם אוסף ימי שגרה. הם לא רגעים כבירים של אהבה גדולה וגם לא רגעים אומללים של עצב. הם אוסף של ימים משעממים שנראים בדיוק כמו יום האתמול, ורק התמדה שמחזיקה כל יום, חוזרת פנימה והופכת להיות חלק מאתנו. בדיוק כמו צחצוח שיניים: רק מי שעושה את זה כל יום, הופך את זה לחלק מהחיים שלו.

מספרים על שחקן גולף מצטיין ששאלו אותו איך הגיע לאן שהגיע? הוא אמר: "היה לי מזל, אבל מעניין, ככל שהתאמנתי יותר כך היה לי יותר מזל..."

להבדיל: ר' נחום מרקוביץ היה בחור ישראלי שהגיע ללמוד ב-770 בניו יורק. לא היה לו חשק ללמוד והוא כמעט לא נכח בסדרי הישיבה. כדי למלא את הזמן עבד בחברת 'שמירה' של שכונת קראון הייטס. באחד הלילות נכנס לפגישת 'יחידות' אצל הרבי ושפך את ליבו. אין לו סיפוק מהמצב שלו, הוא אינו רואה מה התכלית שלו בחיים, 'אבל בכל זאת אכפת לו שלא אכפת לו...'

הרבי הורה לו לקבוע בכל יום עיתים לתורה, בתורה שבכתב וכן בתורה שבעל פה, אבל שיקפיד ללמוד בכל יום **חמש דקות ולא יותר, ומעת לעת יוסיף עוד דקה קטנה על הלימוד**.

נחום הקפיד ללמוד חמש דקות בכל יום חומש עם פירוש רש"י (תורה שבכתב עם תורה שבעל פה), מתוך מבט על השעון 5 דקות ולא יותר ומעת לעת היה מוסיף דקה. לא פעם עצר באמצע משפט, הסבר או סיפור, אך לא היה יכול להמשיך בגלל הוראת ה-5 דקות". התוצאה הייתה שחמש הדקות הללו הפכו להיות בסיס סדר היום שלו, ויותר מכך: הוא חשב על הלימוד והשתוקק להמשיך מה שנקטע בשיאו. כך נהג עד שחש שהוא חוזר לאהבת הלימוד.

והנה סיפור מכיוון נוסף: לפני 44 שנים, בליל שמיני עצרת תשל"ח, עבר הרבי מליובאוויטש אירוע לב חמור. בעיצומה של ההקפה החמישית, החווירו פניו הקדושות, הרבי אחז בחוזקה בשולחן שעמד לפניו והיה ניכר כי משהו לא טוב מתרחש. ניפצו את החלונות ואלפי אנשים קפצו החוצה כדי להזרים חמצן לאולם. במשך ארבעים יום שהה הרבי בחדרו וקיבל את הטיפול הטוב ביותר. האיש שהוביל את הצוות היה קרדילוג יהודי משיקגו בשם איירה ווייס.

בחלוף עשר שנים, אחרי פטירתה של הרבנית חיה מושקא ע"ה, סיפר ד"ר ווייס על שיחה אישית שקיים עם הרבי באותה תקופה. הרבי התעניין על מצב הרוח בביתו והרופא ענה שזה לא זה. הוא לא האשים איש אלא רק את עצמו: הוא 'נשוי עם הקריירה שלו'. כרופא לב בכיר, הוא יכול לקבל בכל רגע פנייה לניתוח מציל חיים, הוא נוסע להרצאות בכל אמריקה – והמחיר לכך שאינו בבית. "כיצד אוכל לתווך בין שתי שליחויות חיי – המחויבות למשפחה מול הצלת חיים באמצעות הרפואה?".

הרבי ענה: 'גם אני מצוי באותו אתגר וזה הפתרון שלי: אני הולך הביתה מדי ערב בערב ויושב עם הרבנית לעשרים דקות כוס תה. עשרים הדקות הללו יקרות בעיני כמו הנחת התפילין בבוקר'. כמו שעל הנחת התפילין לא אוותר לעולם, גם ביום הלחץ בשנה, כך עשרים הדקות הללו".

3. הרבי מליובאוויטש, מכתב כללי ניסן תשד"מ (אגרות מלך ב/רנג): קיים הבדל בין האופנים שבהם מאירים השמש והלבנה את הארץ: השמש זורחת יום יום באותו אופן. לעומתה, הלבנה מופיעה בראשית החדש כרצועה צרה והולכת ומגביהה אורה מיום ליום עד שמגיעה לשלמותה ביום ט"ו לחדש. במלים אחרות: השמש מייצגת **אחידות ויציבות** והלבנה **תמורה והתחדשות**.

שני גורמים אלה קיימים גם בעבודת ה', ולמרות שהם לכאורה עניינים הפכיים ומנוגדים, הרי דווקא **שניהם יחד הכרחיים להשגת שלימות בעבודת ה'.** ישנם עניינים בעבודת השם החוזרים ונשנים מדי יום ביומו ללא הבדל. יהודי פותח את יומו עם הקיצו משנתו באמירת 'מודה אני לפניך' ... מצות קריאת שמע ... והתפילות הנאמרות בכל יום. כך גם מצות לימוד תורה, אהבת ישראל וכו'. אך יחד עם זה חייבת **להתווסף** מדי יום התלהבות מחודשת בכל עיני היהדות ... התלהבות חדשה ושמחה באה בימים של שבת ויום טוב וכו', כאשר מתווספות בהם תפילות מיוחדות ומצוות מיוחדות הקשורות עם ימים מיוחדים אלה, כמו הדלקת נרות וקידוש, אכילת מצה בזמן חרותנו וכו'.

כעת נשוב אל קרבן התמיד ובין דבר גדול: בהקדמה לספר עין יעקב מובא מדרש סתום:

הקדמת עין יעקב: מצאתי מאמר בשם המדרש ובקשתיהו ולא מצאתיהו בכל התלמוד וזה נוסחו: **בן זומא אומר: מצינו פסוק כולל יותר והוא 'שמע ישראל' וגו'. בן ננס אומר: מצינו פסוק כולל יותר והוא: 'ואהבת לרעך כמוך'. שמעון בן פזי אומר: מצינו פסוק כולל יותר והוא: 'את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים'. עמד ר' פלוני על רגליו ואמר: הלכה כבן פזי, דכתיב: ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן.**

שלושה מגדולי החכמים דנו מהו העיקר הגדול שעליו עומדת התורה? מהו הערך המרכזי שבלעדיו אין יהדות? החכם הראשון דיבר על המהפכה הפילוסופית שייצרה היהדות: **אמונה.** ההכרה שישנו גורם נסתר שמסובב את כל הגלגל ואין עלה נוסף בלי ההוראה שלו. החכם השני דיבר על המהפכה החברתית: "ואהבת לרעך כמוך", להיות מענטש, להכיר בקיומו של זולת ולדעת שכולנו אחד ממש. ואילו החכם השלישי, שמעון בן פזי טוען שאף אחת מהן איננה עיקר היהדות, אלא "את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים". רוטינת הקרבת "התמיד", 365 יום בשנה.

וכאן מדהים סיום המדרש: "קם רבי פלוני על רגליו ואמר הלכה כבן פזי". והפלא גדול: מה ערך הרוטינה המשעממת לעומת הניצוצות המזעזעים של רבי עקיבא שמוסר נפשו לה' בקריאת "ה' אחד" או הלל הזקן שחייב את הגוי שבא להתגייר בקריאת "זה כל התורה כולה ואיך פירושא הוא?".

זאת כל התורה: אמונה יש גם אצל הגויים, אהבה יכולה להיות גם במקומות אחרים. אבל קבלת עול של שגרת יום-יומית, זה רק אצלנו. קשה להופיע מדי בוקר בבית הכנסת לשחרית, לא קל להקפיד על שגרה של שיעור תורה, אבל האדם הוא מה שהוא עושה ולא מה שהוא מרגיש⁷.

הנה דברי המהר"ל **בנתיבות עולם נתיב אהבת רע פרק א: מה שאמר בן פזי את הכבש האחד תעשה בבקר הוא כלל גדול בתורה יותר, רצה לומר מה שהאדם עובד הש"י בתמידות הגמור והוא עבדו, וכמו שהעבד לא סר עבודתו מאדון שלו רק הוא עובדו תמיד.**

ואולי בכך יש לבאר דבר נוסף ביחס לתמיד: ידועה הקושיה מפני מה נקרא "תמיד"? הרי הוקרב רק בבוקר ובערב ולא ממש "תמיד", כמו אש המזבח שבערה 24 שעות בתמידות? היה מתאים יותר לקרוא לו "קבוע" או "בוקר וערב", אבל לא תמיד?

ואולי הרמז הוא: מעשה שעושים בקביעות הופך להיות "תמיד", הוא מעצב את הראש ומשנה את הרגש ומקים אדם חדש שהיהדות היא מהותו ממש⁸.

כך אומרת הגמרא (שבת לא): כאשר "מכניסים אדם לדין" ונשמתו עולה למעלה, שואלים: "קבעת עתים לתורה"? נשים לב: לא שואלים כמה זמן נמשך השיעור שלך? כמה הבנת מהשיעור? ואולי בכלל ישנת כל השיעור? אלא רק האם השיעור היה "קבוע"?!, האם היה לך זמן סגור שידעת שהוא שייך לקב"ה? שכן "קביעות בזמן" היא "קביעות בנפש" והופכת אותנו לאנשים אחרים.

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל

ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

⁷ זהו, אגב, ההסבר בהלכה מפורסמת: "תדיר ושאינו תדיר – תדיר קודם". התורה מחבבת ומכבדת את הקבוע, הרבה יותר מאשר את ה"שהחיינו". ואף שבדעת בני אדם הוא להיפך. אלא משום, שהקבוע מבטא את הלב. הקבוע מגיע ממקום עמוק בנפש, בעוד שה"שהחיינו" הוא לא יותר מחוויה נחמדה, עוברת ונשכחת. ⁸ פרופסור ירמיהו ברנובר הוא מדען בכיר בתחום האנרגיה החילופית (הידרודינמיקה), זוכה "אות מפעל חיים" על תרומתו להקמת התשתיות הלאומיות בישראל. ברנובר נולד בריגה וחווה שגאה אנטישמית. לטבים ששיתפו פעולה עם הנאצים רצחו את אביו והוא עצמו נדחה ממוסדות אקדמיים בגלל מוצאו היהודי. אולם הרדיפות גרמו לו לסקרנות כלפי היהדות, הוא יצר קשר עם המחנרת התבד"ת ברוסיה והתחזק בהדרגה בקיום המצוות. ברנובר היה מדען נחשב בברית המועצות והוזמן להרצאות מכובדות. פעם נסע להרצאה חשובה בפני מאות אנשי אקדמיה ותורו הגיע לקראת ערב. הוא עלה להרצאות מול אולם מלא ולפתע ראה את השמש שוקעת ונזכר ששכח להניח תפילין. זמן קצר קודם קיבל על עצמו לקיים את המצווה והיה מחביא את התפילין בתא נסתר במזווה ומוצא רגע שקט לברך עליהם. השמש ירדה מול עיניו והמחשבות היכו בו. הפה דיבר עם הקהל אבל המוח והלב נקרעו בבלבול. המוח אמר: "אתה עומד כיהודי זקוף ופעיל עלייה מפורסם מול מאות אנשי אקדמיה ואסור להפסיד את זה בגלל כמה רצועות תפילין בסתר". אולם הלב קרא מהעבר השני: "תפילין זה תפילין". המחשבות סחררו את מוחו ולפתע החל להשתעל, הוא התנצל שיש לו סחרחורת וירד מהבמה. הוא רץ למטה, עזר מונית, הורה לנהג לטוס אל המלון, פרץ אל החדר במקביל לקרני השמש האחרונות והניח את התפילין. כשחלץ אותן, נפל מותש על המיטה וניסה לנתח מה קרה לו: למה התפילין חשובות יותר מההזדמנות המדהימה שקיבל? מה הערך של מעשה טכני מול הופעה פומבית גאה? חלף זמן והוא הבין שהיהדות שרדה יותר מכל דת אחרת, כי היהדות היא דת של שגרה וקביעות, והמעשים הקטנים הם אלו הגדולים באמת.